

Даниел Стефанов:

ПОЛИТОЛОГ

”

**ВИНСЕНТ
ТАНОВСКИ**vtanovski@
24chasa.bgFacebook:
24 часа

- Г-н Стефанов, как гледате на бързо постигнатия консенсус между определени парламентарни сили за промените в Изборния кодекс?

- Това законодателство добива най-висок приоритет в програмата на всяко НС, когато наблизат избори. Сега бяха приети драстични елементи, но, за съжаление, я има старата слабост това да става без голям публичен дебат.

- Няма ли риск от компрометиране на машинния вот? На 4 април имаше повреди, а и големи групи хора не могат да се оправят с тях.

- Рискове има. Един от тях е, че ЦИК практически няма капацитет за контрол върху машинния вот. В състава му няма хора, които разбират от този тип гласуване, нито от логистична организация, нито по отношение на хардуера и софтуера. Тези избори на практика ще са зависими в голяма степен от частни доставчици. Вторият риск е, че все още нямаме достатъчно яснота по надеждността на това гласуване - машината дали ще може да работи през целия ден, дали отчита вярно всеки един вот. Отговори на тези въпроси може да даде доклад на ЦИК, което е основно в момент, когато говорим за доверие в машинния вот. Но решението за машините беше взето, преди да има такъв доклад, и всъщност е много повече политическо, отколкото информирано.

Все по-сериозен е въпросът дали с машините, с които разполагаме в момента, можем да подсигурируем почти 100% машинно гласуване. Първоначалните сметки сочат, че има огромен риск да няма достатъчно време за всички граждани да гласуват в рамките на изборния ден.

- Въпреки очакванията за хаос на вота на 4 април и изказванията на различни политици, че изборите са били нечестни, те не бяха оспорени. Промените в кодекса ще повишат ли доверието в изборния процес, или то трябва да дойде от друго място?

- Много добър въпрос, защото наистина имаше политическа злоупотреба с доверието в изборния процес и би било логично, ако промените, които се правят веднага след избори, засягат повдигнатите по време на вота въпроси.

С изборните промени партии искат да качат резултат, а не по-честен вот

- Смяната на ЦИК преди президентските избори поражда съмнения, че е в услуга на Радев
- Комисията няма капацитет за контрол на машинното гласуване

Тези опасения бяха свързани с честността на изборите.

Но нито една от промените не засяга качеството на изборния процес

А за да стане това, ЦИК трябваше да се структурира по нов начин и секционните комисии да се обучават по-добре, защото в момента обучението е каскадно и не работи. Трябваше да се мисли за промяна на протоколи, на отделни текстове в ИК, които да олекотят процеса. За пореден път се променя начинът на гласуване, което винаги води до неяснота у избирателите как да гласуват. Високият процент невалидни бюлетини в България се дължи именно на постоянните промени в бюлетината.

Отваряме по необмислен и краен начин гласуването в чужбина и това няма да доведе до подреден изборен процес - много от тези промени ще съ-

здадат нови проблеми. Идеята да се отворят секции в чужбина без подаване на заявления не е добра. И резултатът няма да е по-добра отчетност.

- Високата активност в чужбина на отминалия вот провокира отпадането на ограничението на броя на секциите за страни извън ЕС. Ще видим ли нов ръст на гласовете отвъд?

- Няма как да не доведе, защото броят на секциите ще стане по-голям. За места като Турция и Великобритания говорим за разлика между 35 секции, колкото беше сега ограничението, и потенциални 80-90 секции по новите правила. Въпросът е дали целта беше да се даде повече глас на българите в чужбина като цяло, или

отделни партии търсеха промяна на изборната география -

включване на нови избиратели, за да повишат подкрепата за тях. А подобен

тип мислене с влагането на партийни мотиви в промяната на изборните правила никога не води до очакваните резултати. Това е доказано в България и по света. България в момента прави избори зад граница по един много отворен модел, по който могат да се откриват секции навсякъде и всеки с български документи може да гласува. И в този смисъл няма баланс между достъпа и сигурността на изборния резултат. Един пример: поради липса на предварителен списък с избиратели

на практика в чужбина може да се гласува по много пъти

Нека хората зад граница да имат достъп до гласуване, но правилата да са по-добри. Бих предложил т. нар. активна регистрация за чужбина - би предотвратило опашките и възможността за многократно гласуване.

- Услуга към президен-

CV

- Роден през 1981 г. в Русе
- Завършва „Политология“ в СУ и Централноевропейския университет в Будапеща с фокус избори и избирателни системи
- Преминал е различни обучения в областта на изборите към ЕК и ООН
- Наблюдавал е избори в Африка, Азия, Балканите и Русия
- Участвал в писането на изборните правила в България
- Преподава „Избори и избирателни системи“ в НБУ

та ли е предложението той да назначава членовете на ЦИК, или депутатите се опитват да избягат от отговорност?

- Истината е, че

президентът и сега назначава ЦИК, но вече му се дава правото да подбере процедурата,

по която новите членове на комисията да бъдат определени. При положение че след няколко месеца предстоят президентски избори, това изглежда като възможност президентът да определи комисия, която да подпомогне избирането му.

Аз не смятам, че ЦИК може да повлияе драстично на едни избори, все пак сме държава с ясно установени демократични практики. Нямахме абсолютно никакъв смисъл от тази промяна. Единственото, което ще донесе, е, че ще в следващите два месеца ще коментираме дали новата ЦИК ще е безпристрастна и това би било пагубно. Защото най-важното нещо в едни избори е да има доверие в процеса и институцията, която го организира.

- Видеонаблюдение при броенето в секциите представлява ли опасност за личните данни?

- Моето мнение е, че грешките в протоколите на СИК са от лошо обучение, а не от желание да се фалшифицират резултати. При това положение самото видеонаблюдение не постига кой знае какъв резултат. Решението е по-добро обучение на СИК.

Наистина за видеонаблюдението могат да се използват камерите в училищата, но това са около 6-7 хил. от всички секции у нас В останалите около 5 хил. ще трябва първо да се търси техническо решение - читалища, обществени и т.н. Не е невъзможно, но трябва да се започне навреме. В кодекса тази задача е дадена на МС, но реално тя ще е още една от многото, които ще се възложат на общините и ще изисква и допълнителен финансов ресурс.

- Не се ли обръна твърде много внимание на изброените досега промени за сметка на други, които биха оптимизирали по-ефективно кодекса?

- Това е стара болка в българската дискуссия за изборните правила. Фокусът винаги е върху неща, които вълнуват партиите и техния изборен резултат. В много малко случаи е бил върху реалните промени, които да подобрят процеса. И сега за пореден път бяха пропуснати важни елементи, един от които структуриране на ЦИК по различен начин, не само промяната на състава ѝ. Имаше идеи и за промяна в долните нива на изборната администрация - СИК, ОИК, РИК, които щяха да гарантират много по-високо ниво на професионализъм. От години има идеи за въвеждане на регионални

преброителни центрове, които щяха да улеснят изборния процес

- Само районирането ли е проблем за въвеждането мажоритарен вот?

- Спазването на основните принципи за правене на райони в мажоритарни избори е много трудно в България и това със сигурност ще е един от основните проблеми. Този тип избирателни системи са свързани с политическата традиция на всяка държава. Някъде мажоритарните райони са очевидни, защото те са традиционни административни райони. Преходът в България от многомандатни райони, които в по-голямата си част съвпадат с административните, няма да е лесен. През годините са правени опити без съществен успех.

Другият проблем е, че мажоритарните системи, без значение дали в 1 или 2 тура, създават нужда от много строга отчетност и много точно преброяване на гласовете, защото разликите между победителя и загубилия в едномандатния район може да са в рамките на 10-ина и по-малко гласа. Това изисква много добре обучена изборна администрация, която не допуска грешки, а към момента нямаме такава. Опитваме се да заместим недъзите на администрацията с технологични решения като машинното гласуване, но нуждата от добре обучени СИК, които да знаят как да правят, дори и с машините, остава.

- След като ИТН обяви, че връща мандата, Бойко Борисов предложи гръцката система - партията победител получава допълнителни депутати. Какви са ползите и рисковете?

- Това изкривява резултата от изборите и цели единствено да улесни съставянето на кабинет. Изкривяването обаче става за сметка на някого и това са малките партии, прескочили прага. Според мен едно от предимствата на действащата ни система е това, че тя доста добре отразява настроението в обществото. Една система с бонус за първия би променила това. Такива системи могат да вършат работа при две ясно изразени политически партии със сходна големина в парламента.